

ZNACZENIE FISKALNE PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W LATACH 2010-2016

Streszczenie

Cel – Celem artykułu była ocena znaczenia i wydajności fiskalnej podatku od nieruchomości w strukturze dochodów własnych gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016.

Metodologia badania – W artykule wykorzystano: studia literaturowe, analizę aktów prawnych (z ekonomicznego punktu widzenia), a także analizę danych empirycznych, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego i Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach.

Wynik – Przeprowadzone badania uprawniają do wniosku, że wpływy budżetowe z tytułu podatku od nieruchomości są kluczowym i najwydajniejszym fiskalnie źródłem dochodu gmin.

Oryginalność/Wartość – Identyfikacja roli podatku od nieruchomości w dochodach własnych gmin województwa śląskiego oraz analiza stabilności fiskalnej.

Słowa kluczowe: gmina, budżet, podatek od nieruchomości

FISCAL IMPORTANCE OF PROPERTY TAX BASED ON THE EXAMPLE OF ŚLĄSKIE VOIVODESHIP IN THE YEARS 2010-2016

Summary

Goal – The purpose of the article is to evaluate the importance and fiscal performance of property tax in the local revenues structure of śląskie voivodeship in years 2010-2016.

Research methodology – In the article are used literature studies, analysis of legal acts (from the viewpoint of economics) and analysis of empirical data obtained from Central Statistical Office and Regional Chamber of Accounts in Katowice.

Score – Research carried out that local revenues from property tax are leading and the most fiscal efficient source in the local revenues.

Originality /value – Identification of the property tax role in the local revenues and fiscal stability in śląskie voivodeship.

Key words: community, budget, property tax

DOI: 10.15290/wpewbmn3.2019.06

Wprowadzenie

Gmina, będąca podstawową jednostką samorządu terytorialnego, realizuje liczne zadania publiczne, których głównym celem jest zaspokajanie elementarnych potrzeb ludności lokalnej. Procesowi wykonywania zadań publicznych sprzyja akumulacja środków finansowych. Gminy korzystają z trzech podstawowych kategorii dochodów, tj.: dochodów własnych oraz subwencji ogólnych i dotacji celowych będących transferami z budżetu państwa. Spośród wymienionych kategorii dochodów gmin na szczególną uwagę zasługują dochody własne, których wielkość może być kreowana w zależności od przyjętej polityki podatkowej gminy, a także ich udział w strukturze dochodów budżetowych może dowodzić samodzielności finansowej jednostki.

Zasadniczym elementem dochodów własnych są podatki lokalne, w tym podatek od nieruchomości, do których gminy jako jedyne mają prawo. Celem artykułu była ocena znaczenia podatku od nieruchomości jako źródła dochodów gmin województwa śląskiego.

W rozważaniach przyjęto tezę, iż wpływy z tytułu podatku od nieruchomości są kluczowym źródłem dochodów gmin bez względu na ich rodzaj. W artykule wykorzystano: studia literaturowe, analizę aktów prawnych (z ekonomicznego punktu widzenia), a także analizę danych empirycznych, pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego i Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach. Analizą objęto dochody gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016.

Podatek od nieruchomości i jego konstrukcja

Jak nadmienia S. Owsiak, podatek jest jedną z najstarszych kategorii ekonomicznych i finansowych¹, dlatego owe daniny publiczne od zawsze były przedmiotem rozważań ekonomicznych. Warto zatem odróżnić znaczenie podatków od innych danin publicznych, jakimi są opłaty. Podatek należy definiować jako: pieniężne, przymusowe, ogólne i bezzwrotne świadczenie na rzecz państwa lub też samorządu terytorialnego, które ma charakter nieodpłatny, w przeciwieństwie do opłaty². Stąd, pomimo podobieństw, między tymi zagadnieniami występuje różnica, jaką jest ponoszenie opłat. Te natomiast są ściśle związane z określonym kontrświadczeniem ze strony władz państwa bądź administracji publicznej³. Danina z tytułu podatku od nieruchomości jest świadczeniem podatkowym.

¹ S. Owsiak, *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017, s. 172.

² A. Gomułowicz, D. Mączyński, *Podatki i prawo podatkowe*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016.

³ M. Głuszak, B. Marona, *Podatek katastralny. Ekonomiczne uwarunkowania reformy opodatkowania nieruchomości*, Poltext, Warszawa 2015.

Opodatkowanie nieruchomości w Polsce reguluje *Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych*⁴. Przedmiotem podatku od nieruchomości, według art. 2 *Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych*, są następujące nieruchomości lub obiekty budowlane: grunty (chyba że są opodatkowane podatkiem rolnym bądź leśnym, gdyż jak stanowi ustawa, opodatkowaniu nie podlegają: użytki rolne, grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych albo lasy, za wyjątkiem zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej), budynki lub ich części oraz budowle lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Jednakże w przywołanej ustawie nie sprecyzowano pojęcia nieruchomości, bowiem posłużono się definicją określoną w *Kodeksie Cywilnym*, gdzie artykuł 46 stanowi, że: „nieruchomościami są części powierzchni ziemskiej stanowiące odrębny przedmiot własności (grunty), jak również budynki trwale z gruntem związane lub części takich budynków, jeżeli na mocy przepisów szczególnych stanowią odrębny od gruntu przedmiot własności”⁵.

Jednocześnie niezbędne jest sprecyzowanie podatnika podatku od nieruchomości, ponieważ regulacje prawne w tej sferze ulegały wielu zmianom na przestrzeni lat, czego konsekwencją były problemy związane z ustaleniem osoby, na której ciążył obowiązek zapłaty daniny. Dopiero stosowanie art. 3 *Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych* pozwoliło na sprecyzowanie podatnika: „podatnikami podatku od nieruchomości są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki nieposiadające osobowości prawnej będące (z pewnymi wyjątkami): właścicielami nieruchomości lub obiektów budowlanych, użytkownikami wieczystymi gruntów czy też posiadaczami nieruchomości lub ich części albo obiektów budowlanych lub ich części, stanowiących własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego”⁶.

Rozważając konstrukcję podatku od nieruchomości, należy zarazem odnieść się do podstawy opodatkowania, którą reguluje art. 4 *Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych*: „dla gruntów jest to powierzchnia, dane pochodzące z ewidencji gruntów prowadzonej dla konkretnej nieruchomości, dla budynków lub ich części jest to powierzchnia użytkowa ustalona na podstawie fizycznego obmiaru powierzchni budynku i wyrażona w m², a także dla budowli lub ich części związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej (z wyjątkami) podstawą opodatkowania jest wartość, o której mowa w przepisach o podatkach dochodowych”⁷.

Kolejnym elementem konstrukcji podatku od nieruchomości są stawki podatkowe, regulowane w art. 5 *Ustawy o podatkach i opłatach*. Stawki są uchwalane przez Radę Gminy, z tym zastrzeżeniem, że nie mogą one przekroczyć stawek maksymalnych, które są rokrocznie ogłaszane w drodze obwieszczenia

⁴ *Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz.U. 2017, poz. 2141).

⁵ *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny* (Dz.U. 2018, poz. 650).

⁶ *Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych*, op. cit.

⁷ *Ibidem*.

przez Ministra Finansów. Stawki podatkowe kwotowo lub też procentowo określają wysokość podatku⁸.

Podsumowując konstrukcję podatku od nieruchomości, warto również wspomnieć o zwolnieniach podatkowych, które można podzielić na trzy grupy, tj.: uregulowane wprost w *Ustawie o podatkach i opłatach lokalnych*, wprowadzone na mocy uchwały Rady Gminy oraz uregulowane w odrębnych ustawach.

Podatek od nieruchomości jest zatem nazywany podatkiem lokalnym czy samorządowym, a wpływy z jego tytułu w pełni zasilają budżet gminy.

Znaczenie wpływów z tytułu podatku od nieruchomości w strukturze dochodów gmin województwa śląskiego

Województwo śląskie zajmuje obszar o powierzchni 12 333,09 km² i jest jednym z najmniejszych województw pod względem powierzchni, zaraz po województwie świętokrzyskim i opolskim. Mimo tak niewielkiej powierzchni, charakteryzuje się najwyższym stopniem urbanizacji oraz gęstości zaludnienia, która wynosiła 370 osoby/km² w 2016 roku⁹. Województwo śląskie składa się ze 167 gmin. Jednostkami administracyjnymi są: miasta na prawach powiatu (19), powiaty (17), gminy miejskie (49), gminy miejsko-wiejskie (22) i gminy wiejskie (96)¹⁰, natomiast aż 58% ogółu gmin stanowią gminy wiejskie. Gminy miejskie obejmują 29% ogółu, a najmniej jest gmin miejsko-wiejskich, gdyż tylko 13% ogółu. Województwo śląskie jest jedynym w Polsce, w którym istnieje więcej miast na prawach powiatu niż powiatów.

Analizę znaczenia wpływów z tytułu podatku od nieruchomości do budżetów gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016 rozpoczęto od zaprezentowania zmian, jakie zachodzą w czasie z tytułu relacji do dochodów ogółem. Badaniem objęto wpływy z tytułu dochodów własnych gmin, w rozumieniu dochodów własnych gmin, za *Ustawą z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego*: „podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportowych, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek dochodowy od osób fizycznych (opłacany w formie karty podatkowej), a także opłaty: skarbową, eksploatacyjną, targową oraz pozostałe opłaty lokalne stanowiące dochód gminy”¹¹.

⁸ Stawki kwotowe określają wysokość podatku od nieruchomości w stosunku do podstawy opodatkowania dla gruntów i budynków lub ich części, a stawki procentowe dla budowli.

⁹ *Bank Danych Lokalnych*, GUS, www.stat.gov.pl [data dostępu: 25.04.2018].

¹⁰ *Podział administracyjny województwa śląskiego*, <https://www.slaskie.pl/content/podzial-administracyjny> [data dostępu: 25.04.2018].

¹¹ *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz.U. 2017, poz. 2260).

Tabela 1.
 Udział podatków i opłat w dochodach ogółem gmin województwa śląskiego i w dochodach własnych w latach 2010-2016 (w %)

Rodzaj dochodu	% w dochodach ogółem										% w dochodach własnych					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Podatek rolny	0,23	0,24	0,38	0,38	0,34	0,31	0,26	0,39	0,41	0,65	0,65	0,58	0,52	0,46		
Podatek leśny	0,04	0,04	0,05	0,04	0,04	0,04	0,06	0,06	0,07	0,08	0,07	0,06	0,07	0,10		
Podatek od nieruchomości	14,48	14,84	15,13	15,08	14,33	14,34	13,76	24,44	25,60	26,11	25,99	24,59	24,06	24,67		
Podatek od środków transportowych	0,65	0,64	0,61	0,59	0,55	0,56	0,52	1,10	1,10	1,06	1,02	0,95	0,95	0,94		
Podatek od spadków i darowizn	0,34	0,31	0,28	0,27	0,26	0,21	0,20	0,57	0,53	0,48	0,46	0,44	0,35	0,36		
Podatek od czynności cywilnoprawnych	1,15	1,14	0,92	0,92	1,07	0,92	1,18	1,95	1,97	1,60	1,58	1,83	1,55	2,11		
Karta podatkowa	bd.	bd.	0,04	0,04	0,04	0,03	0,03	bd.	bd.	0,07	0,07	0,06	0,05	0,05		
Opłaty (skarbowe, eksploatacyjna, targowa, inne opłaty lokalne)	0,53	0,51	0,49	0,46	0,43	0,43	0,39	0,89	0,87	0,84	0,80	0,74	0,71	0,70		

bd. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Bank Danych Lokalnych*, op. cit.; Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, www.katowice.rio.gov.pl [data dostępu: 25.04.2018], s. 67.

W analizie pominięto dochody uzyskiwane z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa (PIT, CIT), w celu ukazania tych wpływów budżetowych, które są pozyskiwane bezpośrednio przez gminy. Udziały wpływów z poszczególnych źródeł dochodów gmin województwa śląskiego przedstawiono w tabeli 1.

Zaprezentowane dane pozwalają stwierdzić, że wśród dochodów własnych gmin wystąpiło znaczne zróżnicowanie ich udziału w dochodach ogółem. Ich udział w dochodach ogółem wahał się od 0,03% (podatek dochodowy od osób fizycznych w formie karty podatkowej) do aż 15,08% (podatek od nieruchomości). Badając znaczenie fiskalne, warto zaznaczyć, że największe wpływy osiągał podatek od nieruchomości, którego udział kształtował się na średnim poziomie 14,56% i wyraźnie przewyższał udziały pozostałych wpływów. Inne źródła dochodów własnych budżetów gmin województwa śląskiego odzwierciedlały znikome wpływy do budżetów w stosunku do dochodu ogółem i nie przekraczały nawet 1%, jedynie wyjątek stanowił podatek od czynności cywilnoprawnych, którego udział kształtował się na średnim poziomie około 1%. Ponadto, trzeba stwierdzić, że w materiale empirycznym udział poszczególnych wpływów podatkowych i wpływów z opłat w dochodach ogółem oraz w dochodach własnych wykazywał trend względnie stabilny. W celu zbadania stabilności wpływów, należy przeanalizować dynamikę zmian źródeł dochodów budżetowych w stosunku rok do roku.

Tabela 2.
Dynamika wpływów z podatków i opłat w dochodach własnych gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016 (w %)

Rodzaj dochodu	2011/ 2010	2012/ 2011	2013/ 2012	2014/ 2013	2015/ 2014	2016/ 2015
Podatek rolny	107	165	105	97	92	91
Podatek leśny	114	122	99	92	111	159
Podatek od nieruchomości	107	106	105	102	102	104
Podatek od środków transportowych	102	99	102	100	104	101
Podatek od spadków i darowizn	95	94	101	103	83	104
Podatek od czynności cywilnoprawnych	103	84	104	125	88	139
Karta podatkowa	bd.	bd.	100	93	93	98
Opłaty (skarbowe, eksploatacyjna, targowa, inne opłaty lokalne)	99	138	333	180	102	108

bd. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, op. cit., Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, op. cit.

Na podstawie tabeli 2., dotyczącej dynamiki wpływów dochodów z poszczególnych źródeł, można stwierdzić, iż największy, gdyż ponad trzykrotny wzrost dochodów w relacji do roku poprzedniego zaobserwowano w 2013 roku dla opłat lokalnych. Sytuacja ta może być związana ze wzrostem stawek maksymalnych dla opłaty eksploatacyjnej w 2013 roku. Najmniejszy, gdyż 1,5-procentowy, wzrost dochodów odnotowano dla wpływów z tytułu podatku od środków transportowych. Do źródeł dochodów gmin województwa śląskiego, które charakteryzowały się najstabilniejszym tempem zmian, można zaliczyć: podatek od środków transportowych (1,5-procentowe średnioroczne tempo zmian), podatek od nieruchomości (4-procentowe średnioroczne tempo zmian) oraz podatek dochodowy od osób fizycznych w formie karty podatkowej (5-procentowe średnioroczne tempo zmian).

Tabela 3.
Struktura dochodów własnych w gminach miejskich województwa śląskiego w latach 2010-2016 (w %)

Rodzaj dochodu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Podatek rolny	0,10	0,10	0,19	0,18	0,16	0,14	0,12
Podatek leśny	0,01	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03
Podatek od nieruchomości	23,98	25,28	25,96	25,72	24,30	24,18	24,44
Podatek od środków transportowych	0,98	0,97	0,92	0,88	0,81	0,80	0,79
Podatek od spadków i darowizn	0,62	0,58	0,53	0,51	0,49	0,39	0,40
Podatek od czynności cywilnoprawnych	2,07	2,10	1,70	1,70	2,00	1,66	2,32
Karta podatkowa	bd.	bd.	0,07	0,07	0,06	0,05	0,05
Opłaty (skarbowe, eksploatacyjna, targowa, inne opłaty lokalne)	0,88	0,88	0,85	0,81	0,75	0,72	0,71

bd. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, op. cit., Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, op. cit.

Strukturę dochodów własnych gmin poddano analizie ze względu na rodzaj gmin. Przedstawione w tabeli 3. dane empiryczne pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że największy udział w strukturze dochodów własnych gmin miejskich województwa śląskiego w badanym okresie miał podatek od nieruchomości, którego udział kształtował się na średnim poziomie ponad 24%. Drugim, co do znaczenia, był podatek od czynności cywilnoprawnych (średnio około 2%). Najmniejsze znaczenie miały wpływy z tytułu podatku leśnego, które kształtowały się na średnim poziomie 0,02%.

Tabela 4.
Struktura dochodów własnych w gminach wiejskich województwa śląskiego
w latach 2010-2016 (w %)

Rodzaj dochodu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Podatek rolny	1,89	1,88	2,85	2,90	2,61	2,29	2,01
Podatek leśny	0,31	0,33	0,37	0,35	0,30	0,32	0,47
Podatek od nieruchomości	26,37	26,23	25,20	26,13	25,02	21,81	24,85
Podatek od środków transportowych	1,60	1,60	1,59	1,59	1,51	1,55	1,53
Podatek od spadków i darowizn	0,25	0,23	0,20	0,18	0,16	0,16	0,17
Podatek od czynności cywilnoprawnych	1,97	1,96	1,64	1,50	1,59	1,53	1,76
Karta podatkowa	b.d.	b.d.	0,08	0,08	0,06	0,06	0,06
Opłaty (skarbowe, eksploatacyjna, targowa, inne opłaty lokalne)	6,17	5,70	5,38	5,15	4,78	4,59	4,40

bd. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, op. cit., Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, op. cit.

Na podstawie przedstawionych danych w tabeli 4. można skonstatować, że w strukturze dochodów własnych gmin wiejskich największy udział miały wpływy z tytułu podatku od nieruchomości, które stanowiły średnio niemalże 25% dochodów własnych gmin. Najmniejszy udział miał podatek dochodowy od osób fizycznych w postaci karty podatkowej, który wyniósł 0,06%. Co więcej, większą rolę w dochodach własnych gmin wiejskich odgrywały opłaty lokalne, gdyż ich udział wynosił średnio aż 6% dochodów własnych. Udział ten był sześciokrotnie wyższy niż w przypadku gmin miejskich. Warto również zaznaczyć, że był zauważalny wzrost udziałów podatku rolnego i leśnego w strukturze dochodów własnych gmin wiejskich w stosunku do struktury dochodów własnych gmin miejskich. Jednocześnie zaobserwowano spadek udziałów z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych gmin wiejskich w odniesieniu do gmin miejskich.

Zaprezentowane w tabeli 5. dane empiryczne pozwalają stwierdzić, że największe wpływy budżetowe gmin miejsko-wiejskich w województwie śląskim stanowiły wpływy z tytułu podatku od nieruchomości, który średnio równał się niemalże 27,5% dochodów własnych, a w szczytowym momencie jego udział wyniósł ponad 30% (w 2012 roku). Należy odnotować, że udział ten w dochodach własnych był najwyższy wśród wszystkich rodzajów gmin. Na drugim miejscu były opłaty lokalne, których udziały w badanym okresie wynosiły od 9,75% w 2016 roku, nawet do 13,25% w 2010 roku i był to najwyższy udział w stosunku do pozostałych rodzajów gmin. Podobnie jak w gminach wiejskich, udział podatku rolnego i leśnego miał większe znaczenie niż w gminach miejskich i wynosił odpowiednio: 1,74% i 0,32% dochodów własnych gmin. Ponadto, najmniejszy udział

miął podatek od czynności cywilnoprawnych (0,02%) i warto tutaj zaznaczyć, iż udział ten był najniższy spośród wszystkich rodzajów gmin.

Tabela 5.
Struktura dochodów własnych w gminach miejsko-wiejskich województwa śląskiego w latach 2010-2016 (w %)

Rodzaj dochodu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Podatek rolny	1,54	1,64	2,34	2,36	2,07	1,95	1,74
Podatek leśny	0,19	0,22	0,25	0,24	0,19	0,21	0,32
Podatek od nieruchomości	27,21	29,08	30,39	29,63	27,68	27,42	27,39
Podatek od środków transportowych	1,88	1,93	1,87	1,84	1,68	1,66	1,63
Opłata skarbową	0,53	0,51	0,45	0,42	0,37%	0,28	0,28
Podatek od czynności cywilnoprawnych	0,02	0,05	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02
Karta podatkowa	bd.	bd.	0,10	0,10	0,08	0,07	0,07
Opłaty (skarbową, eksploatacyjną, targową, inne opłaty lokalne)	13,25	13,18	12,38	11,70	10,55	10,03	9,75

bd. – brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Bank Danych Lokalnych*, op. cit., Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, op. cit.

Podsumowanie

Warunkiem niezbędnym do realizacji zadań publicznych przez gminy jest odpowiednie finansowanie. Gminy tylko wtedy mogą skutecznie wykonywać swoje obowiązki i powierzone zadania, jeżeli mają zapewnione stabilne i wydajne źródła dochodów. System finansów publicznych gmin w Polsce został tak utworzony, że wśród dochodów własnych elementarną rolę odgrywają wpływy z tytułu podatku od nieruchomości.

Analiza dochodów gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016 skłania do konstatacji, że udział wpływów z podatku od nieruchomości w badanym okresie przekraczał średnio 14,5% dochodów ogółem oraz stanowił aż 25% dochodów własnych gmin. Ponadto, poszczególne udziały pozostałych źródeł dochodów własnych gmin nawet nie osiągały połowy wielkości wpływów z tytułu podatku od nieruchomości (maksymalny udział to 13,25% w 2010 roku z tytułu opłat lokalnych łącznie dla gmin miejsko-wiejskich). Co więcej, podatek od nieruchomości cechował się najniższą dynamiką spośród wszystkich dochodów własnych gmin. Dynamika ta w pierwszych trzech badanych latach wykazywała tendencję wzrostową i wynosiła średnio 6%, a w kolejnych trzech latach charakteryzowała się obniżonym tempem wzrostu do poziomu średnio 3%. Warto również zasygnalizować, że dochody te były stosunkowo mało podatne na wahania koniunk-

tury gospodarczej. Co istotne, przedmiot opodatkowania, jakim jest nieruchomości, wyróżniał się stałością (niezmiennością w czasie), co znacząco utrudniało unikanie opodatkowania i zarazem jednoznacznie świadczyło o stabilności wpływów z tytułu podatku od nieruchomości.

Dodatkowo, przeprowadzona w niniejszym opracowaniu analiza dochodów gmin województwa śląskiego z tytułu podatku od nieruchomości w latach 2010-2016 pozwala stwierdzić, iż podatek od nieruchomości był stabilnym źródłem dochodów własnych gmin województwa śląskiego bez względu na rodzaj gminy. Warto również podkreślić, iż największą wydajnością fiskalną z tytułu dochodów z podatku od nieruchomości charakteryzowały się gminy miejsko-wiejskie, w których udział ten kształtował się na średnim poziomie niemalże 28,5% i tym samym był wyższy od średniej dla województwa śląskiego.

Podsumowując, przedstawione analizy uprawniają do wniosku, iż podatek od nieruchomości był kluczowym (pod względem fiskalnym) i najstabilniejszym źródłem dochodów gmin województwa śląskiego w latach 2010-2016.

Literatura

- Felis P., *Podatki od nieruchomości a polityka podatkowa gmin w Polsce*, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej, Warszawa 2015.
- Głuszak M., Marona B., *Podatek katastralny. Ekonomiczne uwarunkowania reformy opodatkowania nieruchomości*, Poltext, Warszawa 2015.
- Gomułowicz A., Mączyński D., *Podatki i prawo podatkowe*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2016.
- Kosek-Wojnar M., Surówka K., *Podstawy finansów samorządu terytorialnego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Owsiak S., *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2017.
- Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 roku o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz.U. 2017, poz. 2141).
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (Dz.U. 2017, poz. 2260).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny* (Dz.U. 2018, poz. 650).
- Zasilanie finansowe jednostek samorządu terytorialnego w warunkach integracji europejskiej*, T. Famulska (red.), Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice 2010.

Materiały elektroniczne

- Bank Danych Lokalnych*, GUS, www.stat.gov.pl [data dostępu: 25.04.2018].
- Podział administracyjny województwa śląskiego*, www.slaskie.pl/content/podzial-administracyjny [data dostępu: 25.04.2018].
- Regionalna Izba Obrachunkowa w Katowicach, www.katowice.rio.gov.pl [data dostępu: 25.04.2018].